

PGS-mærket. Producentgrupperne og grossisterne standsede leverancerne af økologiske grøntsager til det pågældende supermarked.

I 2011 blev "Vietnam Organic Agriculture Association" (VOAA) dannet og projektet bidrog til dette. VOAA er et nationalt økologisk netværk og PGS kører nu under paraplyorganisationen og håbet er at økologisk landbrug nu vil få mere opbakning fra regeringens side.

PGS-grupperne ansøgte i 2011 om at blive en del af det internationale økologiske forbund, IFOAM (International Federation of Organic Movements) og få mærkningen anerkendt under IFOAM Family of Standards. I 2011 lød vurderingen at der var ting, der skulle forbedres og disse ting har PGS Vietnam rettet op på og er nu (september 2013) blevet godkendt som en del af IFOAM Family Standard. ADDA kontorets repræsentant i Hanoi, Kenneth Høegh, overrakte d. 21. oktober 2013 certifikatet til VOAA. PGS er Vietnams første økologiske mærke, der anerkendes internationalt og begivenheden markerer en vigtig milepæl i at blive en del af den globale økologiske bevægelse!

FIGNAHB-projektet

Et vigtigt element i FIGNAHB projektet har været træning i forbedrede landbrugsteknikker af 220 bondegrupper. Dette skal være med til at sikre at grupperne får en god produktion i gang. Inden denne meget omfattende træning, blev der lavet en markedsanalyse i begge provinser hvori

det blev anbefalet hvilke produkter det er hensigtsmæssigt at producere i netop det pågældende område. Alle bondegrupperne fik derefter muligheden for at vælge det produkt som de ville modtage træning i. Kursernes emner var svinehold, hønseavl, sukkerrør dyrkning og appelsindyrkning.

Alle kurserne blev afholdt over 5 dage, hvor deltagerne både fik teoretisk samt praktisk undervisning.

Både markedsanalysen samt kurserne blev afholdt af eksterne konsulenter, der var specielt ansat til disse opgaver.

Deltagerne er efter kurssets afslutning vendt tilbage til deres grupper for at implementere de nye teknikker. Det er målet at alle

grupperne får etableret en sund produktion og på sigt bliver officielt registrerede som små kooperativer, hvilket vil gavne dem i deres salg og handel samt muligheder for lån således at de kan udvide og/eller forbedre deres foretninger. Dette vil styrke både dem selv samt deres lokalsamfund økonomisk. Grupperne har også modtaget træning om generel organisering og økonomistyring. Nu udarbejder grupperne projektforslag, der skal bidrage til lokalsamfundets udvikling. Forslagene er oprettelse af medborgerhuse, vandforsyning m.m. Når projektforslagene bliver godkendt af lokale myndigheder kan grupperne gå i gang med at virkeliggøre disse mindre udviklingsprojekter.

Praktiske øvelser i vaccination. Deltagerne lærer at de skal være meget nøjagtige med mængden af vaccine i sprøjten.

WWW

<http://www.davifo.dk>

Long Bien-broen – et monument fra krigen

Af Douglas Jardine

Foto: Lasse Jesper Pedersen

Første gang jeg så Long Bien-broen, var i 1970'erne da jeg var dreng og boede i Connecticut i USA. Hjemme lå en stak gamle Time Magazines, og i en udgave, der var nogle år gammel, var der en artikel om det amerikanske luftvåbens bombardement af Long Bien-broen i Hanoi. Jeg tog tidsskriftet med til min lærer i 4. klasse, Mr. Logie. Jeg har gennem livet været meget heldig at have lærere som Mr. Logie – fra ham fik jeg et sandfærdigt billede af Vietnamkrigen, som stadig var i gang på det tidspunkt. Mr. Logie fortalte mig om Hanois indbyggers heroiske forsvar af Long Bien-broen og deres by mod det stærke, nærmest ustoppelige

amerikanske luftvåben. I artiklen fra Times Magazine var der et luftfoto af Hanoi, og jeg stirrede på dette foto i timevis – som børn har for vane at gøre, som om de næsten kan træde ind i billedet. Jeg husker, at jeg kiggede på steder i Hanoi, som langt senere i mit liv skulle komme til at betyde så meget for mig: Hoan Kiem-søen, West Lake og Centre Island [Bai Giua] i den Røde Flod – alle beliggende ved Long Bien-broen.

På dette tidspunkt af mit liv skete der en anden betydningsfuld ting for mig. En nabo havde lært mig at tage billeder og fremkalde film. Snart fik jeg bygget mig et mørkekammer i kælderen derhjemme ved hjælp af gamle papkasser, som jeg skar ud, og sorte plastposer, som jeg brugte til at lukke lyset ude. Dette var begyndelsen på et liv i fotograferingens tegn. Vietnamkrigen slut-

tede (for amerikanerne – den fortsatte to år mere i Vietnam [indtil 1975]), mens jeg stadig gik i Mr. Logies klasse. I klassen så vi hver uge rapporterne om dødstal i nyhederne – som regel blev der hver uge dræbt omkring 200. Til sidst faldt antallet af døde til én person. Mr. Logies kommentar var "Det var én for mange".

Jeg havde en karriere som kunstner, og senere begyndte jeg en ny karriere som historiker. Efter i en årrække at have studeret asiatisk historie, kultur og filosofi boede jeg i Kina i et år og derefter i Indien. Jeg havde i et stykke tid haft et ønske om at bo i Vietnam, idet jeg studerede vietnamesisk historie og kultur under professor Bruce Franklin ved Rutgers-universitetet i New Jersey. Franklin underviste i amerikansk historie fra en vietnamesisk vinkel, og med ham læste vi betydningsfulde vietnamesiske værker i

engelsk oversættelse såsom "Dumb Luck" af Vu Trong Phung og "The Sorrow of War" ("Krigens sorg") af Bao Ninh. I 2006 havde jeg det privilegium at komme til Hanoi og undervise på fakultetet for internationale studier på Hanois universitet. Mine egne forskningsaktiviteter var koncentreret om byhistorie, og således begyndte mine lange studier af Hanois kultur og historie.

Med min forskning i Kina og Indien var jeg velforberedt til dette studium. Jeg var blevet interesseret i den sociale og historiske betydning af bygningsværker. Et af de første bygningsværker, som jeg gik i gang med at undersøge, var selvfølgelig Long Bien-broen. Mine barndoms minder og min fascination af den havde aldrig forladt mig, og den fyldte mine tanker, da mit fly landede i Hanois lufthavn, Noi Bai.

Mit første møde med broen

Det var en stærk oplevelse at se broen for første gang. På denne bro lever historien, og for en historiker var det ganske overvældende. De reparerede skader fra krigens tid dominerer broens udseende. Hanois indbyggeres heroiske kamp for at forsvare broen og deres by er stadig synlig. Det, jeg så, var et levende panorama af artiklen fra Time Magazine, som jeg havde læst som barn. De mest åbenlyse rester af Vietnamkrigen er broens manglende fag – som får den til at ligne en meddelelse i morsekode. De mest betydningsfulde rester findes dog under broen og kan ses på Centre Island (som broen fører ud til).

De oprindelige bærende søjler, opført af

det franske anlægssfirma Daydé & Pillé, var fremstillet af omhyggeligt murede sten. De fleste af de bærende søjler blev ødelagt under de amerikanske bombardementer kendt som operation "Rolling Thunder" omkring 1967-68. Det betød, at man måtte bygge nye bærende søjler. Nogle af dem er lavet af bjærgede I-stålbjælker. Andre er støbt i cement, og en er bogstaveligt en kasse sten indkapslet i en ramme af stålbjælker. Det, der slog mig om hver af disse reparationer, var, at de var så individuelt forskellige – hver søjle er en unik løsning. Det var tydeligt, at hvert hold af reparationsarbejdere havde fået tildelt en bestemt mængde og type af materialer til at genskabe nye bærende søjler. Hver løsning er unik og kreativ, og det er et vidnesbyrd om indbyggerne i Hanoi og deres kamp for længe siden, at deres reparationer stadig fungerer den dag i dag.

Jeg besøgte broen ofte, måske flere hundrede gange. Når jeg stod på broen og på Centre Island, begyndte det at gå op for mig, hvordan tid og rum var kollapsede eller mast sammen på broen. Long Bien-broen er ikke blot en bro mellem Hanoi og Gia Lam, men mellem fortiden, nutiden og fremtiden. Long Bien-broen er for mig et levende eksempel på, hvordan et fast monument – som en bro – kan have mange forskellige betydninger for mennesker igennem tiden. I den franske periode, da broen blev bygget, var den et eksempel og symbol på fransk teknologisk overlegenhed. Den skulle være en kontrast til den vietnamesiske teknologiske underlegenhed. Det var også sådan, at Paul Doumer (broens

oprindelige navn) var med til at gøre Hanoi til Fransk Indokinas hovedstad, idet den var den vigtigste kommunikationsforbindelse til Hai Phong og til både det nordlige og sydlige Vietnam. Minderne fra den tid er stadig tydelige i dag, idet folk ofte kalder broen "det vandrette Eiffeltårn", selvom der ikke er noget som helst, der tyder på, at Gustave Eiffel, den franske arkitekt bag Eiffeltårnet, nogensinde var involveret i opførelsen af Long Bien-broen.

Krigen og broen

Det var den første indokinesiske krig og Vietnamkrigen, der ændrede betydningen af Long Bien-broen for Hanois befolkning, Vietnam og resten af verden. Da franskmændene trak sig tilbage i 1954, blev Paul Doumer omdøbt til Long Bien-broen. Long Bien var angiveligt navnet på en fiskerby, der lå på den modsatte side af den Røde Flod. Navneskiftet var vigtigt, fordi det flyttede både det "spirituelle" og reelle ejerskab fra Frankrig til Vietnam.

Under Vietnamkrigen (1960-1975), blev Long Bien-broens identitet mere og mere vietnamesisk i takt med, at Hanoi indbyggere kæmpede for at reparere broen og forsvare den mod det amerikanske bombardement. Dette tydeliggjorde to vigtige kendsgerninger: 1) Lige meget hvor meget USA bombede det nordlige Vietnam, kunne de ikke knække den vietnamesiske vilje til at kæmpe og genforene deres land. 2) At vietneserne var i stand til effektivt at modstå en tilsyneladende teknologisk overlegen fjende som USA. Disse

to kendsgerninger var ikke blot tydelige for den vietnamesiske befolkning, men for hele verden gennem de internationale medier.

Disse er Long Bien-broens historiske betydninger, og de er også en del af dens nutidige betydning. Jeg opdagede betydningerne gennem normale metoder for historisk forskning, som at undersøge dokumenter og interviewe folk. Jeg begyndte at spørge mig selv, "Hvordan kan jeg afdække nye eller nutidige betydninger af Long Bien-broen?" Jeg oplevede, at Long Bien-broen var et sted, et område i Hanoi, der havde stor betydning for mange folks liv. Jeg besluttede mig for at undersøge dette aspekt gennem fotografering og ved at lære de folk at kende, som boede i området.

Tusind fotos af broen

Fotografering havde været del af mit liv siden barndommen, men i mange år havde jeg faktisk ikke fotograferet for alvor. Da jeg kom til Vietnam, skete der imidlertid noget. Denne del af mit liv blev vækket til live af Vietnam selv, først som en del af min forskning og siden som et aspekt og en kunst i sin egen ret. Jeg benytter ikke digital fotografering; jeg fotograferer med sort/hvid-film, som jeg altid har gjort. Folk spørger mig ofte, hvorfor jeg ikke bruger digitalt udstyr, eller hvorfor jeg bruger sort/hvid og ikke farve. Jeg har ikke noget entydigt svar, ud over at jeg føler, at film og sort/hvid er en kunstform, det er værd at praktisere og bevare. Desuden har sort/hvid-film den egenskab, at den bringer fortiden med ind i fremtiden, fordi billederne minder beskueren om historiske fotografier.

Jeg har nu fotograferet Long Bien-broen i omkring tre år. Jeg har taget mere end tusind billeder. Jeg har dokumenteret reparationerne fra krigen, og jeg har forsøgt at dokumentere livet omkring broen, som det har formet sig igennem årene, og hvordan Long Bien-broen har påvirket folks liv. Ved at fotograferer broen er jeg kommet til at se den som et smukt, historisk værk – et kunstværk, som er blevet formet af mange hænder og

af tiden.

For omkring et år siden begyndte jeg at skabe panoramabilleder af Long Bien-broen. Jeg var blevet inspireret af vietnamesiske fotografere, som under Vietnamkrigen lavede panoramabilleder af de amerikanske ødelæggelser fra bombardementerne i Hanoi ved at sammenstykke deres fotografier. Jeg forstod straks deres hensigt; nogle motiver eller hændelser er for store til at kunne være i en enkelt fotografisk ramme. På mærkelig vis kan det brede og udstrakte format i et panoramabillede rumme en større og dybere mening. Det var dette format – eller denne måde at se – at jeg ønskede at give Long Bien-broen. Mine panoramaer af Long Bien-broen viser altid broen i relation til dens omgivelser og viser dens nærvær i menneskers liv. Panoramaformatet er ideelt til dette formål.

Et hjemsted for de fattige

Jeg besøger Long Bien-broen en gang om ugen, sommetider oftere. Jeg har opdaget, at Long Bien-broen er et samlingssted for mange, som måske er blevet overhalet indenom af Doi Moi, Vietnams økonomiske mirakel. Her bor Hanois fattigste; nogle på både, nogle i flydende huse, og nogle på gårde på Centre Island. Jeg har lært meget om disse mennesker igennem de sidste tre år, og jeg har set deres kamp for at komme ud af fattigdommen. Min oplevelse med disse mennesker, især dem der bor i de flydende huse, er, at de er venlige og gavmilde, selvom de ejer så lidt. Jeg har fotograferet dem i gode og dårlige stunder. Jeg har fotograferet indbyggerne i Hanoi, der på smukke dage flokkes til Centre Island for at slappe af. På disse tidspunkter synes deres liv at være fredfyldt og idyllisk. Jeg har også fotograferet, hvordan en voldsom storm kan ødelægge deres liv og deres hjem på en enkelt nat. Jeg har set, hvordan de må kæmpe for de mest basale livsnødvendigheder som elektricitet og rent vand.

Long Bien-broen er konstant nærværende og af afgørende betydning for deres liv. For

de mennesker, der bor på Centre Island, er overlevelse tæt forbundet med broen. Long Bien-broen fungerer som hovedforbindelsen til det egentlige Hanoi. De må tage over broen hver dag for at lede efter genbrugeligt affald, som de vasker i den Røde Flod og sælger for penge. Long Bien-broen er også hjemstedet for den lokale handel. Den majs, der gror på øen, er berømt for dens særlige, søde smag og bliver solgt på broen til forbipasserende. De bærende søjler i vandet mellem Hanoi-bredder af den Røde Flod og Centre Island er et ideelt sted for fiskeri. De mennesker, der bor i det flydende samfund, kan enten selv spise fisken eller sælge den for lidt ekstra indkomst.

En gåtur på broen

Ofte tager jeg grupper af studerende og andre besøgende med på en gåtur på Long Bien-broen og i dens nære omgivelser. Mine studerende på fakultetet for internationale studier på Hanoi-universitetet har involveret sig meget i disse samfund. De har filmet folks liv og har etableret udviklingsprojekter og læringsprogrammer i et forsøg på at hjælpe dem, der bor i området. Særligt én hændelse husker jeg meget tydeligt.

Mine studerende og jeg var en dag i gang med nogle undersøgelser i det flydende samfund, der bor på Hanoi-bredder af den Røde Flod næsten lige nede under Long Bien-broen. Tilfældet ville, at en død mand blev skyllet op på flodbredden. Manden var fremmed, men det forhindrede ikke indbyggerne i at tage sig respektfuldt af den fremmede. De vaskede ham og lavede en seng til ham. Dernæst dækkede de ham til og tændte røgelse rundt omkring hans krop. Man kan lære meget om et folk ud fra, hvordan de behandler fremmede. Dette var en værdifuld lektion for mig og mine studerende om dette samfunds værdier og værdighed.

Hvis du kom med på en af mine ture til Long Bien-broen, ville det nok foregå nogenlunde således: Først ville vi gå ud på broen fra Hanoi-siden. Måske ville vi stoppe op på vejen ved indgangen, hvor der er nogle huler under rampen. Hulerne blev brugt som hospital under Vietnamkrigen. Vi ville tale om, hvordan sultende mennesker gik over broen for at finde mad og et sted at være i Hanoi under den store hungersnød i 1945, hvor to millioner vietnamesere bukkede under. Kun de færreste overlevede. Hulerne under rampen blev på grund af den kølige temperatur også brugt til midlertidigt at opbevare ligene af ofrene for hungersnøden.

Vi begynder vores tur over broen og har en fantastisk udsigt til Hanois frugtmarked. Al den frugt, der bliver dyrket i og omkring Hanoi, bliver bragt hertil i lastbiler og solgt en gros til forskellige forhandlere og distri-

butører. Vi går forbi frugtmarkedet, og det er et godt sted at beundre et af de originale fabriksskilte, der sidder på siden af broen. Der står Daydé & Pillé 1899-1902. Daydé & Pillé var det franske anlægssfirma, der opførte "Paul Doumer".

Oppe over den Røde Flod kommer vi ud på en åben plads, der ligger mellem Hanoi-bredder og Centre Island. Det er godt sted at stoppe op og snakke, da det er et åbent område og et sted, hvor der handles. Her er en del larm fra motorcyklerne, der kører forbi. Her kan vi snakke om fransk kolonialisme, Hanoi og Long Bien-broen. Vi kan også se to forskellige flydende samfund. Det ene lige foran os er et samfund af flydende huse. De ældste beboere har været her i ti år. På den modsatte side ligger endnu et flydende samfund. Disse mennesker bor i både og har langt større bevægelighed. Jeg tror, at dette giver dem en økonomisk fordel i forhold til beboerne i de flydende huse. På hundrede år gamle fotografier kan vi se lignende samfund på dette sted. Kun skibsskrogene er anderledes. Tidligere var de lavet af træ; i dag er de af stål.

Så går vi hen til trappen, der fører os til Centre Island. Men før det opdager de fleste de manglende fag i Long Bien-broen. Dette er et godt sted at begynde at tale om det amerikanske bombardement af Long Bien-broen og om Vietnamkrigen generelt.

Når vi går ned til Centre Island, må jeg bede mine gæster om at være forsigtige. Overalt ligger der brugte kanyler. Man skal passe på, hvor man træder. Narkomaner går over broen om natten, får deres fix og sover under broen her. Der ligger næsten altid større mængder af brugte kanyler og tom fastfood-emballage.

Herfra går vi en meter for at se broens underside. Dette er det bedste sted at tale om Vietnamkrigen og forsvaret af Long Bien-broen og Hanoi. Her kan vi se de forskellige erstatningssøjler, der blev fremstillet i 1968. De står ved siden af en af de oprindelige franske stensøjler, så man kan tydeligt sammenligne dem.

På dette sted begynder min gruppe som regel at lægge mærke til, hvor smuk Centre Island er, og vi ser tit folk fra Hanois middelklasse, der cykler her blot for nydelsens skyld. Men nu er det tid til at gå videre og møde nogle af de folk, der bor på øen.

Vi går langs en sti med broen bag os. Der er et lille samfund af flydende huse i kun kort afstand fra den side af øen, hvor den Røde Flod løber. Folk er flinke, og nogle inviterer os endda indenfor i deres flydende huse til en kop is-te. Man skal huske på, hvor stor en luksus dette er – is skal bæres hele vejen fra Hanoi over Long Bien-broen. For nylig blev dette samfund hærget af en voldsom tordenstorm, og mange af husene blev ødelagt. Beboerne kæmper nu for at genopbygge dem.

Mange i de flydende samfund arbejder for folk, der har huse på øen. De arbejder på markerne, idet de, der har huse på land, er landmænd og opdyrker øen. Nogle af disse familier er andengenerations-landmænd her. De ejer deres land pr. tradition snarere end juridisk. De har fortalt mine studerende, at livet bliver stadig sværere i takt med, at vandstanden i den Røde Flod falder hvert år. Det betyder mindre flodvand til at bringe det livgivende slam til deres jord, og deres høst bliver dårligere og dårligere.

Vi vender tilbage til broen og går retur mod Hanoi. Men der er et vigtigt spørgsmål,

der nager mig – en ting mere, der skal diskuteres. Det handler om den foreslåede istandsættelse af Long Bien-broen. Den franske regering vil bistå med istandsættelsen. Firmaet Eiffel vil være involveret (selvom de ikke byggede broen). Min bekymring er, at hvis de genopretter broen til dens oprindelige designspecifikationer, vil Long Bien-broen blive Paul Doumer om igen. Det vil fjerne alle krigstidsreparationer af broen. Det vil også fjerne det fysiske minde om den heroiske kamp, der fandt sted, da Hanois indbyggere og det vietnamesiske folk kæmpede og besejrede verdens største hær. Med min grænseløse kærlighed til den heroiske bro og Hanoi, er jeg af den overbevisning, at i hvert fald nogle elementer af disse reparationer fra krigens tid, måske sammensætningen af søjlerne på Centre Island, bør bevares for at beholde dette hellige minde for fremtidens generationer.

Ad uransagelige veje er jeg kommet til at elske Long Bien-broen. Jeg fik den ind på livet i min barndom i det fjerne USA. Jeg har oplevet dens historie og dens betydning for så mange mennesker, som ikke selv har kunnet gå hen over dette fantastiske bygningsværk og mærke dens pragt. Jeg blev gift her i Hanoi i 2009. Dagen før brylluppet bad jeg min kone tage brudekjolen på, og jeg fotograferede hende, mens vinden blæste, og trafikken suste forbi, på broen.

**Fra Vietnam Heritage, marts 2012,
oversat af Heidi Senderovitz.**

(Se også artiklen under Kort Nyt om de aktuelle planer for restaurering af broen)

